

"Ψεύτης Θεός"

Ηροδότου Ιστορίαι (I 157-160)

Μετάφραση Ε. Πανέτσου

[Ο Κύρος έχοντας καταλάβει την Λυδία αφήνει στις Σάρδεις διοικητή τον Τάβαλο και με τον Κροίσο αιχμάλωτο-σύμβουλο επιστρέφει στην Περσία. Κάποιος Πακτύης ξεσηκώνει τους Λυδούς και αρχίζει να πολιορκεί τον Τάβαλο στην ακρόπολη των Σάρδεων. Ο Κύρος στέλνει τον Μαζάρη να επιβάλλει την τάξη].

157

Αφού λοιπόν έδωκε αυτές τας διαταγάς καθ' οδόν ο Κύρος, εξηκολούθει την πορείαν του προς την χώραν των Περσών· ο δε Πακτύης άμα έμαθε ότι πλησιάζει στρατός βαδίζων εναντίον του, εφοβήθη και έφυγε γρήγορα-γρήγορα εις την Κύμην. Και ο Μήδος Μαζάρης επροχώρησε προς τας Σάρδεις έχων ένα μέρος του στρατού του Κύρου, όσον κι' αν ήτο, αδιάφορον, κι' επειδή εύρε ότι δεν ήσαν πλέον εις τας Σάρδεις ο Πακτύης και οι μετ' αυτού, πρώτον επέβαλεν εις τους Λυδούς να εκτελούν τας διαταγάς του Κύρου· και εξ αιτίας της διαταγής αυτού οι Λυδοί άλλαξαν εντελώς τον τρόπον της ζωής των. Έπειτα ο Μαζάρης έστειλε απεσταλμένους εις την Κύμην και τους διέταξε να του παραδώσουν τον Πακτύην. Οι Κυμαίοι όμως απεφάσισαν να αναφέρουν το πράγμα εις τον θεόν των Βραγχιδών και να ζητήσουν συμβουλήν. Διότι εις εκείνο το μέρος υπήρχεν ένα μαντεϊόν από τα παλιά χρονιά και απ' αυτό συνήθιζαν να ζητούν χρησμόν και οι Ίωνες όλοι και οι Αιολείς. Το μέρος αυτό είναι εις την περιοχίν της Μιλήτου υπεράνω του λιμένος Πανόρμου.

158

Έστειλαν λοιπόν οι Κυμαίοι θεοπρόπους εις τους Βραγχίδας και ηρώτων, σαν τι πρέπει να κάνουν με τον Πακτύην, ώστε να ευχαριστήσουν τον θεόν. Ενώ επρόβαλλον αυτήν την ερώτησιν, τους εδόθη χρησμός να εκδώσουν τον Πακτύην εις τους Πέρσας. Μόλις την έφεραν πίσω την απάντησιν αυτήν και την ήκουσαν οι Κυμαίοι, ετοιμάζοντο να τον παραδώσουν. Ενώ όμως οι περισσότεροι ήσαν έτοιμοι να το κάμουν, ένας από τους εγκρίτους πολίτας, ο Αριστόδικος, ο υιός του Ηρακλείδη, επειδή δεν έδινε πίστιν εις τον χρησμόν και υπόπτεινε ότι οι θεοπρόποι δεν λέγουν την αλήθειαν, συνεκράτησε τους Κυμαίους να μη το κάμουν, έως πού έφυγαν άλλοι θεοπρόποι, από τους οποίους ένας ήτο και ο Αριστόδικος, διά να ερώτησουν δια δευτέραν φοράν δια το ζήτημα του Πακτύη.

159

Σαν έφθασαν εις τους Βραγχίδας, εζήτει χρησμόν εξ ονόματος όλων ο Αριστόδικος και απηύθυνε την έξης ερώτησιν: «Κύριε, ήλθε προς ημάς ως ικέτης ο Λυδός Πακτύης δια να γλυτώση από βίαιον θάνατον εκ μέρους των Περσών αυτοί όμως τώρα τον ζητούν καλά και σώνει και προκαλούν τους Κυμαίους να τον παραδώσουν. Αλλ' ημείς μολονότι φοβούμεθα την δύναμιν των Περσών, δεν ετολμήσαμεν ως τα σήμερα να παραδώσωμεν τον ικέτην, πριν μας δηλωθή σαφώς εκ μέρους σου, ποιό από τα δυό να κάνωμε.» Εκείνος μεν αυτήν την ερώτησιν απηύθυνε, ο δε θεός τους παρουσίαζε πάλιν τον ίδιο χρησμό και τους εκάλει να

παραδώσουν τον Πακτύην εις τους Πέρσας. Ὑστερα απ' αυτήν την απάντησιν ο Αριστόδικος κατέστρωσε ένα σχέδιον και να τι έκανε· εγύριζε γύρω γύρω εις τον ναόν και ξεφώλιαζε τα σπουργίτια και όσα άλλα είδη πουλιών είχαν κτίσει την φωλιά τους εις τον ναόν. Αλλά την ώρα πού το έκανε αυτό, λέγουν, ότι εβγήκε μία φωνή από το άδυτον πού απηυθύνετο προς τον Αριστόδικον και του έλεγε· «Ανοσιώτατε άνθρωπε, πως τολμάς να το κάνης αυτό; διώχνεις από τον ναόν τους ικέτας μου;» Κι' ο Αριστόδικος, λέγουν, χωρίς να παραξενευθή απήντησε προς την φωνήν· «Κύριε, συ ο ίδιος έτσι προστατεύεις τους ικέτας σου, και τους Κυμαίους τους προστάζεις να παραδώσουν τον ικέτην;» Και ο θεός, λέγουν, απήντησε πάλιν· «Ναι, προστάζω, δια να ασεβήσετε και να χαθήτε μιά ώρα αρχύτερα, και έτσι να μη έλθετε άλλη φορά εις το μαντεϊόν να ερωτάτε, αν πρέπει να παραδώσετε ικέτας».

160

Όταν έφεραν πίσω αυτά τα λόγια και τα ήκουσαν οι Κυμαίοι, επειδή δεν είχαν όρεξη ούτε να τον παραδώσουν και να χαθούν, ούτε πάλι να τον κρατήσουν κοντά τους και να εκτεθούν εις πολιορκίαν, τον έστειλαν έξω από τον τόπον τους εις την Μυτιλήνην. Οι Μυτιληναίοι, επειδή ο Μαζάρης έστειλε από πίσω του ειδοποίησιν να παραδώσουν τον Πακτύην, ετοιμάζοντο να το κάμουν, αν τους εδίδετο κάποια χρηματική αμοιβή, αδιάφορον πόση· διότι δεν είμαι εις θέσιν να αναφέρω επακριβώς το ποσόν, και τούτο, διότι το παζάρεμα δεν επήρε τέλος. Οι Κυμαίοι δηλαδή, μόλις έμαθαν, ότι οι Μυτιληναίοι έκαναν τοιαύτας διαπραγματεύσεις, έστειλαν ένα πλοίον εις την Λέσβον και πήραν τον Πακτύην και τον μετέφεραν εις την Χίον. Από εκεί τον απέσπασαν βιαίως οι Χίοι από το ιερόν της πολιούχου Αθηνάς και τον παρέδωσαν. Και τον παρέδωσαν οι Χίοι λαβόντες αντάλλαγμα την περιφέρειαν του Αταρνέως· η περιφέρεια αυτού του Αταρνέως είναι εις την χωράν της Μυσίας, απέναντι της Λέσβου. Παρέλαβον λοιπόν οι Πέρσαι τον Πακτύην και τον εφύλαττον καλά, θέλοντες να τον παρουσιάσουν εις τον Κύρον. Και υπήρξε εποχή και μάλιστα μακράς διαρκείας, που κανένας κάτοικος της Χίου προσφέρων θυσίας εις οιονδήποτε θεόν δεν εχρησιμοποιεί ουλός κριθής από την περιφέρειαν αυτού του Αταρνέως, ούτε εζύμωνε ιερά πλακούντια από σίτον της περιφερείας αυτής και γενικά όλα τα προϊόντα αυτής της περιφερείας απεκλείοντο από κάθε θρησκευτικήν χρήσιν.